

Початкова школа і сучасність

Як учителю початкової школи
ефективно підготувати
інформаційну промову

Я люблю
свою Україну
Перший урок, 1 клас

Добре тому жити,
хто вміє дружити
Перший урок, 1 клас

Дивосвіт
української казки
*Урок літературного читання,
2 клас*

Українська народна казка
«Кривенька качечка»
*Урок літературного читання,
3 клас*

Мова і мовлення. Текст
Система завдань
з української мови, 4 клас

Початкова школа і сучасність

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить щомісяця

№ 9 (37) ВЕРЕСЕНЬ 2017

Заснований у вересні 2014 р.

ЗАСНОВНИК
ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «БІЛИЙ ТИГР»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Світлана МАРТИНЕНКО,
доктор педагогічних наук, професор,
проректор Київського міжнародного університету

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Надія БІБІК,
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України,
головний науковий співробітник
відділу початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України

Марія БРАТКО,
кандидат педагогічних наук, доцент,
директор Університетського коледжу
Київського університету імені Бориса Грінченка

Алла ЖУКОВА,
кандидат педагогічних наук, директор
Гімназії міжнародних відносин № 323
Дарницького району м. Києва

Василь ЖУКОВСЬКИЙ,
доктор педагогічних наук, професор
Національного університету «Острозька академія»

Олена МАТВІЄНКО,
доктор педагогічних наук, професор,
заступник декана з наукової роботи
факультету педагогіки і психології
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Тетяна ПУШКАРЬОВА,
кандидат педагогічних наук,
директор Скандинавської гімназії
Дарницького р-ну м. Києва

Ольга СЛОНЬОВСЬКА,
кандидат педагогічних наук, професор
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Лариса СОЛОВЕЦЬ,
кандидат педагогічних наук, відмінник освіти України,
заслужений вчитель України

Галина ТАРАСЕНКО,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені М. Коцюбинського

Людмила ХОРУЖА,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та історії педагогіки
Київського університету імені Бориса Грінченка

Ірина ШАПОШНИКОВА,
кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки і методики
початкового навчання факультету педагогіки
і психології Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Роман ЯРОШЕНКО,
кандидат філологічних наук, доцент
Київського університету імені Бориса Грінченка

СЛОВО ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Привітання з Днем знань

2

МОВОЮ НАУКИ

Геннадій БОНДАРЕНКО

Як учителю початкової школи
ефективно підготувати
інформаційну промову

3

МЕТОДИЧНИЙ АРСЕНАЛ УЧИТЕЛЯ

Ірина ГРИЦЕНКО

Я люблю свою Україну
Перший урок, 1 клас

9

Вікторія КОВАЛЬОВА

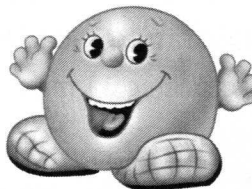
Добре тому жити, хто вміє дружити
Перший урок, 1 клас

12

Світлана ДЕМ'ЯНЕНКО

Дивосвіт української казки
Урок літературного читання,
2 клас

16

Ірина ЗАХАРЧУК

Закріплення таблиць додавання
і віднімання чисел з переходом
через розряд. Розв'язування
складених задач

Урок-ярмарок математики, 2 клас

21

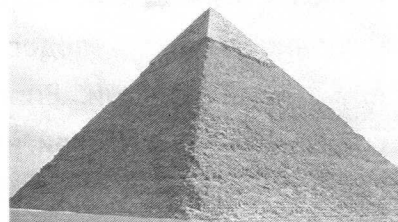
Інна ДМИТРЕНКО

Українська народна казка
«Кривенька качечка»
Урок літературного читання,
3 клас

24

Ольга МОВША

Нумерація шестидигових чисел.
Поняття класу. Таблиця розрядів
і класів. Множення і ділення на
одноцифрові та двоцифрові числа
Урок математики, 4 клас

27

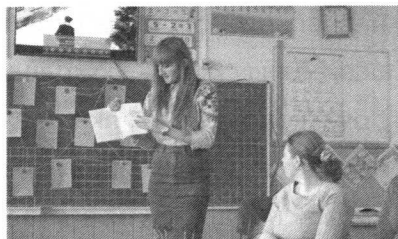
Юлія ТИШКУН

Мова і мовлення. Текст
Система завдань з української мови,
4 клас

30

Таїсія ЦУРКАН

Тренінг для батьків
молодших школярів (формування
педагогічної культури)

36

Тетяна КІЛЬДІЙ

Використання авторських
екологічних казок у навчально-
виховному процесі

40

СТОРІНКА ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

Твори про літо учнів
Гореницької загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів
Києво-Святошинського району
Київської області

43

ЦЕ ЦІКАВО!

Загадки для дітей

11

Скоромовки

23

Загадки для дітей

42

Як учителю початкової школи ефективно підготувати інформаційну промову

Геннадій БОНДАРЕНКО,

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри початкової освіти

Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ

*...Вам, мабуть, доводилося спостерігати
або ... чути від колег,
що дитина буває байдужою
до слів учителя, нічим її не зворушиш,
не запалиш в очах вогника
жадоби пізнання. Якщо таке
трапляється на ваших уроках,
є всі підстави для хвилювань:
така байдужість, нечутливість до слова –
велике лихо в навчанні...*

В. Сухомлинський

Педагогічна риторика завжди рекомендувала вчителю не обмежуватися передачею нової інформації, а безпосередньо керувати активною інтелектуально-мовленнєвою діяльністю молодших школярів, викликати потребу в аналізі досліджуваного факту, спонукати до спільних роздумів, пошуків вирішення проблеми. Йдеться про мовленнєво-риторичну діяльність учителя початкової школи, яку ми розуміємо як активність, цілеспрямованість, умотивованість процесу створення, виголошення та реконструкції тексту (мовленнєвого і риторичного жанрів), який реалізується засобами мови усно в конкретній аудиторії (учнівській, педагогічній, батьківській тощо) або письмово, з метою здійснення якісного, ефективного, гармонійного педагогічного впливу на адресата (адресатів) у ході спілкування, задоволення пізнавальних потреб, а також рефлексії власної мовленнєво-риторичної діяльності [3, 314]. Іншими словами, учитель початкової школи повинен уміти не просто висловити думку, а свідомо спланувати, розробити текст із доцільною структурою, викликати заздалегідь визначену рефлексивну реакцію в учнів молодшого шкільного віку, мінімізувати їхню пасивність та регулювати інтенсивність емоційного впливу. Серед жанрів педагогічної риторики виділяють

інформаційну промову, мета якої – формування в молодших школярів нових знань про предмети та явища об'єктивного світу, збудження допитливості. Проте вчитель початкової школи під час інформаційної промови не повинен передавати знання в готовому вигляді за допомогою розповіді, а має спонукати учнів до пошуку знань за допомогою створення проблемних ситуацій, висунення гіпотез, наприклад: (Які є думки, здогадки, пропозиції...? Чи погоджуєтесь, чому...? Як можна перевірити...?), проблемних запитань (Чи може...? Чи можливо...? Чому...? Як...? Як можна...? Що трапиться, якщо...? Які небезпеки...? Які переваги...? Який вплив...? Яким чином...?). Кінцевим результатом інформаційної промови є запам'ятовування, усвідомлення і розуміння учнями нового матеріалу.

У статті подаємо покрокову дію щодо ефективної підготовки промови з метою інформування.

Крок 1. Під час підготовки інформаційної промови врахуйте риторичні вимоги.

Інформаційна промова повинна:

– надавати нову, доступну інформацію про предмет вивчення;

- викликати інтерес, збуджувати зацікавленість, допитливість;
- задовольняти запити молодших школярів в отриманні інформації з конкретного питання;
- бути актуальною для аудиторії молодших школярів;
- вирішувати поставлену проблему, яка в компетенції учнів;
- передбачати аналіз конкретних фактів;
- сприяти усвідомленню та запам'ятовуванню інформації;
- мати чітке визначення часових кордонів (до хвилини) та об'єму інформації;
- враховувати нове і те, що учні вже знають;
- розкривати вузьку і конкретну тему.

Крок 2. Чітко і конкретно сформулюйте загальну мету інформаційної промови.

Учні не можуть усвідомити, зрозумілий чи не зрозумілий їм матеріал, тому що на початку пояснення учитель не домігся, щоб вони ясно уявили, що саме треба зрозуміти, якої мети досягти в процесі мислення під час вивчення даного матеріалу...

В. Сухомлинський

Подаємо зразок формулювання загальної мети інформаційної промови:

- «Я хочу, щоб третьокласники за допомогою висунення та перевірки своїх гіпотез сформулювали правило про правопис префіксів з-, с-».

- «Я хочу, щоб другокласники за допомогою висунення та перевірки своїх гіпотез усвідомили і запам'ятали дві властивості повітря (розширення та стиснення) за допомогою експерименту».

Крок 3. Оберіть доцільний словесний метод повідомлення нової інформації.

Серед словесних методів виділяють: розповідь, пояснення, опис, міркування вголос та доведення

(аргументація). Досить вдало ілюструє підбір ефективного методу І. Томан, який зазначає: «Візьмемо для прикладу гру в шахи. Її можна пояснити, розказавши про правила гри. Можна з усіма подробицями описати, як відбувався чемпіонат із шахів, або детально розповісти лише про останню зустріч. І, нарешті, можна підібрати аргументи з метою довести, що шахи – найдосконаліша гра серед ігор».

Кожна *розповідь* повинна бути зумовлена конкретною метою: навіщо вести розмову? Педагогічна риторика рекомендує вчителю початкової школи враховувати такі вимоги до розповіді:

- забезпечити ясність розповіді для учнів, її новизну і значущість;
- дібрати невеликий за обсягом матеріал, що містить динамічний сюжет;
- виокремити структурно та підкреслити інтонаційно головні факти, що несуть найбільше змістове навантаження, пам'ятаючи, що і зміст, і побудова, і характер викладу мають бути підпорядковані надзавданню (Чим хочу здивувати слухачів? Що хочу передати? Які почуття хочу викликати? Наприклад: «Я хочу переконати..., або довести..., або збудити думку..., або допомогти відчувати...» – Г. Б.);

- логічно викладати думки від явища до його сутності: учні повинні самі дійти висновку, а вчитель системою запитань, узагальнень, показом власного ставлення допомагає їм це зробити;

- стисло і динамічно вести розмову, яка створює атмосферу пошуку відповіді на порушену проблему;

- дбати про виразність мовлення, що забезпечує мелодику розповіді (радісно, з сумом, гнівно, стурбовано, захоплено тощо). Цьому сприятимуть добір лексики, інтонація, використання засобів виразності [2, 24–25].

Учні уважні до розповіді, коли вона пробуджує роботу думки, порушує проблеми; захоплює, містить яскраві картини, що викликають емоційне ставлення до викладу; насичена такими прийомами, як: виклад від очевидця, укрупнення окремих деталей, роздуми, «оживлення» образу митця (його оточення), читання портрету, драматизація біографічного сюжету, один день письменника, уявна екскурсія по музею письменника; враховує життєвий досвід слухачів, їхні знання, розкриває нове у вже знайомому; передбачає адаптацію письменницької біографії до вікових особливостей молодших школярів тощо.

Опис – словесне зображення предмета, особи, місця, стану, до якого нерідко вводяться несуттєві, але обов'язково цікаві деталі.

Учитель початкової школи під час підготовки опису має врахувати такі вимоги педагогічної риторики, а саме:

– відповідати сприйняттю зображуваного, досвіду учнів, що дозволяє сприймати особу, предмет, місце, які описуються, як дійсно наявні або можливі;

– викликати інтерес, що створюється рухом думки від відомого до невідомого, яке здається значущим для учнів;

– створювати новий погляд, який відкриває щось значне, на відому особу, предмет, місце;

– зображувати у зоровій уяві особу, предмет, місце опису ясно і чітко;

– розкривати зовнішні і внутрішні характеристики особи, предмета: стан, місце, положення, дію, порядок;

– не включати зайвих подробиць (необов'язкових даних);

– мати яскраві словесні характеристики (основну увагу приділяти епітетам, які мають створити конкретний зоровий образ).

Подаємо зразок опису зірничі, складений В. Сухомлинським.

«Дивіться, як поступово змінюється забарвлення неба над обрієм. Ви бачите кілька смужок: лілову, багрову, червоно-фіолетову, бірюзову, рожеву, голубу. І між ними – відтінки, переливи чудових сонячних барв. Смужка біля самого обрію – пурпурова. А там, де бірюзова смужка переходить у рожеву, ви бачите народження блакиті. Це колір неба в ясний сонячний день, про яке ми мріємо і співаємо пісні. Слова, які передають ці барви, такі ж красиві, як і те, що ми бачимо. Коли ви чуєте слово «блакить», ви уявляєте небо, безмежну далечинь ланів, журавлиний ключ.

Забарвлення неба змінює сонце. Це і зветься зірницею, світовою зорею, світанком. Ми говоримо: вечірня зоря згасає – і в нашій уяві постають цілі картини: безкраї поля, засіяні пшеницею, пахощі колосків, дзвінка пісня на полі, темна діброва...

Коли обрій починає світлішати, кажуть: займається зоря. А подивіться зараз на зірки: здається, ніби тоненькі промені, як золоті ниточки, висотуються на землю, іскряться. Це мерехтіння. Зорі мерехтять. І ці слова пробуджують в нашій душі спогади. Хто з вас не пам'ятає, як разом з батьком чи з матір'ю... дивився в глибоке зоряне небо, мріяв про щось казкове?

Як тонко підмітив народ красу природи, якими виразними, яскравими, соковитими, запашними словами назвав її явища! Скільки є слів, які означають лиш те, що відбувається з вогнем: горить, палає, блищить, жевріє, полум'яніє... І кожне слово має свій відтінок» [4, 160].

Пояснення – тлумачення викладених фактів, розкриття їх змісту або вираження ставлення до них педагога. Пояснення з точки зору композиційно-мовленнєвої конструкції складне, так як тлумачить

висловлювання, яке робить його зрозумілими і осмисленими. Щоб пояснювати факт, явище необхідно з'ясувати, що вони означають, як педагог їх розуміє, як варто їх зрозуміти учням.

Педагогічна риторика виокремлює такі вимоги до побудови пояснення: невідомі або незрозумілі учням факти і поняття підводяться до відомих і засвоєних учнями; позиція, з точки зору якої тлумачаться факти або події, повинна бути зрозумілою, послідовною і усвідомленою педагогом.

Характерною особливістю роботи учнів у кращих педагогів є дослідницький підхід до предмета вивчення. Учні не дають готових висновків, доведень правильності тієї чи іншої істини. Учителю дає учням можливість висунути кілька можливих пояснень, в самій дійсності шукати підтвердження й спростування кожної з висунутих гіпотез...

В. Сухомлинський

Пропонуємо зразок пояснення правопису префіксів **з-**, **с-**, із елементами дослідження (Українська мова, 3 клас).

– Діти, уважно прочитайте слова, які записані на дошці (слова: скувати, зважити, спитати, злетіти, збагнути, змогти, стекти, зрозуміти, схвалити, зшити, сфотографувати).

– Подумайте, чи можна їх поділити на дві групи? За якою ознакою ви будете їх групувати?

– Прочитайте слова першої групи (зважити, злетіти, збагнути, змогти, зрозуміти, зшити).

– Прочитайте слова другої групи (скувати, спитати, стекти, схвалити, сфотографувати).

– Подумайте, чому одні слова розпочинаються писатися з префікса **з-**, а інші – зі **с-**? Які ваші гіпотези?

– Можливо, це залежить від змісту слів або від якихось інших ознак?

З цього моменту починається вивчення правила. Учні досліджуючи слова, висувують одну за одною кілька гіпотез, перевіряють їх. Припущення про те, що правопис префіксів **з-**, **с-** залежить від змісту слова, відкидається після вдумливого зіставлення слів. Учні переконуються, що цієї залежності немає.

– Діти, назвіть букви, в записаних на дошці словах, перед якими вживається префікс **с-**. Підкресліть їх (підкреслюють **к, п, т, ф, х**).

– Чи можна висунути гіпотезу, що префікс **с-** пишеться перед буквами **к, п, т, ф, х**?

– Перевіримо. Спробуємо утворити слова з префіксом **с-**, користуючись таблицею (слова: кинути, робити, питати, ховати, варити, тиснути, їхати, фотографувати), застосовуючи таблицю.

– Отже, сформулюємо правило: префікс **с-** пишеться перед буквами **к, п, т, ф, х**.

Префікс с-
пишемо перед **к,**
п, т, ф, х

скупати
спитати
стекти
схвалити
сфотографувати

– Розкажіть сформульоване правило своєму однокласникові.

– Щоб краще запам'ятати букви, перед якими пишеться префікс **с-** нам допоможе словосполучення Кафе «ПТаХ» або речення Климко Приніс Хворій Тетянци Фрукти.

Сформульоване правило про правопис префіксів **з-, с-** діти усвідомлюють як власне відкриття, і це дає їм велику радість.

Добувати знання – це значить відкривати істини, причинно-наслідкові й інші зв'язки. Це значить відповідати на запитання. Ви знаєте, як спалахують дитячі очі, якою особливою, неповторною стає дитяча тиша, коли, образно кажучи, в класі опускається птах, ім'я якого – очевидність незрозумілого. Добивайтесь, щоб діти ваші з усією очевидністю зрозуміли, відчули, побачили незрозуміле – щоб перед ними постало питання. Якщо вам пощастило цього досягти – то вже половина успіху.

В. Сухомлинський

Міркування – це роздумування, доведення, які педагог промовляє вголос, не приховуючи від слухачів своїх сумнівів, протиріч, ніби пропонує молодшим школярам разом шукати шлях до істини.

Подаємо зразок міркування, за допомогою якого вчитель наочно демонструє учням властивості повітря, зокрема його розширення та стиснення за допомогою експерименту «Об'єм теплого повітря» (Природознавство, 2 клас).

– Діти, як ви думаєте, що таке повітря? (Учні висловлюють власні думки).

– Опишіть повітря своїми словами (Учні описують).

– Чи відчуваємо ми його? Як це можна довести? (Учні висловлюють думки, що повітря буває теплим і холодним).

– Чи можемо побачити повітря? (Учні наводять приклади).

– Чи всюди воно може проникнути? (Учні висловлюють власні думки).

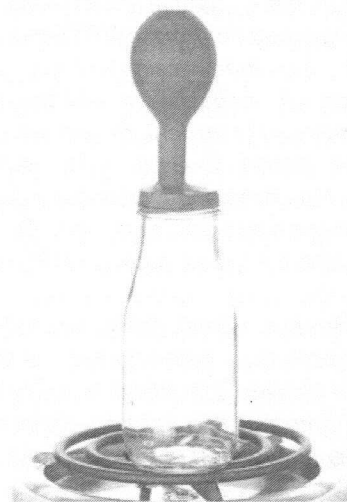
– Як ви думаєте, повітря може стискуватись і розширюватись? Його поведінка змінюється залежно від зміни температури. Чи можливо це? (Учні висловлюють різні гіпотези).

– Зараз ми проведемо експеримент і дізнаємося, що станеться з повітряною кулькою, якщо нагріти повітря всередині неї. Для експерименту нам будуть потрібні дві пластикові пляшки, дві повітряні кульки та посудина з гарячою водою.

– Візьмемо пластикові пляшки. Як ви думаєте, вони порожні, чи в них є повітря? (Учні висловлюють думку про те, що в них є повітря). Щільно натягнемо повітряні кульки на край шийок пляшок. Все має бути герметичним, щоб об'єм повітря у пляшці залишився незмінним.

– Діти, як ви думаєте, чи відбудуться зміни, якщо ми не будемо впливати на пляшку? Давайте поспостерігаємо (Учні переконуються, що нічого не відбувається).

– Як ви думаєте, щось зміниться, якщо нагріти одну з пляшок гарячою водою? Хто вважає, що відбудуться зміни, піднесіть руку, а хто ні... Думки розділилися... Тому проведемо експеримент. Поставимо пляшку разом із натягнутою на неї кулькою в посудину з гарячою водою. Уважно стежте за тим, що відбуватиметься з кулькою (учні спостерігають).

– Діти, що сталося з кулькою? Чому кулька почала надуватися. Звідки в ній з'явилося повітря? Що відбулося? (Учні висловлюють власні міркування).

– Діти, коли повітря всередині пляшки нагрівається, воно починає розширюватись. Оскільки з підвищенням температури збільшується енергія частинок молекул повітря, вони починають рухатися швидше й віддаляються одна від одної. Відстань між молекулами збільшується, і це змушує повітряну кульку надуватися. Кількість повітря всередині кульки та пляшки залишається тією ж, що й була, воно просто розширюється під час нагрівання й займає більший об'єм.

– Отже, який ми можемо зробити висновок? Тепле повітря займає більший простір, ніж та ж сама кількість холодного повітря. Крім того, тепле повітря важить менше, ніж холодне, що займає такий самий простір, оскільки в ньому менше молекул.

– А де в житті ми можемо спостерігати таке явище? Правильно, це можна побачити в дії, якщо полетіти на повітряній кулі [1].

Крок 4. Оберіть ефективний спосіб викладу нового матеріалу.

Педагогічна риторика виділяє такі способи викладу нового матеріалу: історичний (хронологічний), індуктивний (найкращий для молодших школярів), дедуктивний, аналогічний, стадійний, проблема – рішення, причина – наслідок, теорія – практика.

Історичний (хронологічний) – це виклад матеріалу у хронологічній послідовності (біографія письменника, історична подія). *Дедуктивний* – це послідовне розгортання повідомлення від загального до часткового. Педагог на початку висуває певні положення, правила, а потім пояснює їх смисл на конкретних прикладах, фактах. *Індуктивний* – це розгортання повідомлення від часткового до загального. Вчитель починає промову з часткового випадку, а після підводить слухачів до узагальнень і висновків. *Аналогічний* – це зіставлення подій, явищ, фактів. Як правило, паралель проводиться з тим, що добре відомо учням. Це сприяє кращому розумінню матеріалу, допомагає сприйняттю основних ідей, посилює емоційний вплив на аудиторію. *Стадійний* – це послідовний виклад одного питання за іншим. Розглянувши яку-небудь проблему, педагог вже більше не повертається до неї. Стадія – це етап, частина міркування, а не факт, подія. В одній стадії може бути кілька фактів, подій, ознак. *Проблема – рішення* – це виклад матеріалу, за якого педагог ставить проблему перед молодшими школярами і пропонує її спільно вирішити. *Причина – наслідок* – це виклад матеріалу, який розпочинається з причини проблеми, а після – визначається її наслідок. *Теорія – практика* – це виклад матеріалу з пояснення того, що могло б статися (теорія), а після описується те, що відбулося насправді (практика).

Застосування різноманітних методів викладу матеріалу в інформаційній промові дозволяє зробити структуру основної частини оригінальною, нестандартною.

Крок 5. Продумайте ефективний початок інформаційної промови.

Промова може починатися з прикладу із власного досвіду, телевізійного матеріалу, фрагменту з книги, кінофільму, мультфільму, гумористичної історії, вірша, загадки, неочікуваного запитання до учнів, цікавої історії або факту, дивовижного відкриття.

Обов'язковим у вступі є виголошення педагогом конкретної мети інформаційної промови – чіткого показу молодшим школярам, про що учитель початкової школи збирається говорити, що власне він хоче запропонувати учням для пізнання і кращого розуміння. Традиційно вчителі застосовують просте формулювання мети, проте педагогічна риторика рекомендує виголошення мети із визначенням проблеми перед учнями.

Просто (без проблеми): «Сьогодні я розповім вам, чому дерево не тоне у воді».

З риторичним опрацюванням (із визначенням проблеми перед учнями): «Чи кидали ви у воду монетку? Вона тоне, чи ні? Давайте разом з'ясуємо, чому метал у воді тоне, а дерево – ні»...

Просто: «Сьогодні я розповім вам, чому зуби у більшості гризунів не зменшуються і не тупляться упродовж усього життя».

З риторичним опрацюванням: «Як ви знаєте, більшість гризунів харчуються стовбурами дерев, які вони перегризують і перетирають зубами. Зуби в них повинні сточуватися, зменшуватися, але вони завжди одного розміру. Тож з'ясуємо разом, чому у бобра, який все життя перегризає стовбури дерев, зуби не зменшуються і не сточуються...»

Крок 6. Врахуйте основні рекомендації педагогічної риторики щодо основної частини інформаційної промови.

В основній частині педагог повинен послідовно розкривати тему інформаційної промови, вести слухачів до розуміння основної ідеї, застосовувати різноманітні докази правильності положень, які він висуває, ілюструвати їх прикладами, цифрами, супроводжувати мультимедійною презентацією.

Крок 7. Підберіть доцільний тип заключної частини інформаційної промови.

Промова повинна мати завершення. Педагогічна риторика розрізняє такі типи заключної частини, як: доцільний, елегантний та апелювальний фінали.

Доцільний фінал – це закінчення інформаційної промови за допомогою висновків, які повинні бути пов'язані з темою і доказами. Учитель підбиває підсумки й остаточно формулює разом із учнями висновки чи правила. Важливо ще раз повторити головну думку, підсумувати найважливіші положення («Підсумуємо те, що ми з'ясували...» або «Виведемо загальні правила: 1...; 2...; 3...»).

Елегантний фінал – це закінчення промови якимось красивим прийомом, а саме: поезією, несподіваним, але влучним порівнянням, прислів'ям тощо. Таким фіналом можуть завершуватися розповіді, бесіди на уроках літературного читання. Молодші школярі мають отримати естетичне задоволення, відчути емоційне переживання.

Апелювальний – це пряме звертання до учнів під час завершення промови. Апелювальні висновки, підсумки конкретно-чуттєві, емоційні. Вони доречні у бесідах на морально-етичні теми («Насамкінець хочу звернутися до вас, мої учні...»)

Отже, інформаційна промова учителя початкової школи повинна передбачати проблему, викликати подив, захоплення, здивування в молодших школярів. Важливо під час подачі нової інформації створювати такі ситуації, за яких учень буде думати, відчувати та робити висновки. Педагог не повинен

бути інформатором нового. Він має так продумувати стратегію інформаційної промови, щоб залишити в ній місце для учнівських пошуків, досліджень, міркувань. Промова, яка збагачена інтелектуальною роботою молодших школярів, спонукає їх до спілкування, бажання висловлювати свої думки, враження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Експерименти та творчість [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://childdevelop.com.ua/practice/281>.
2. Зязюн І. А. та інші. Основи педагогічної майстерності / І. А. Зязюн. – К., 1987. – С.24–25.
3. Мартыненко С. Н., Бондаренко Г. Л. Подготовка учителя начальной школы в парадигме речевой риторической деятельности / С. Н. Мартыненко, Г. Л. Бондаренко // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – Москва. – 2014. – № 11 (70) Ноябрь. – С. 313–318.
4. Сухомлинський В. О. Слово про слово // Сухомлинський В. О. Вибрані твори. В 5 т. Т. 5. Статті. – К. : Рад. шк., 1977. – С.160–167.

